

EMMW

PR-2 - Tehtävä 2-1

Teoreettiset moduulit

Emotional Management for Migrant Women

Migrafrica VJAAD e.V.

Saksa

1. Johdanto aiheeseen ja alateemoihin

2

*Euroopan unionin rahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat ainoastaan tämän tekstin laatijoiden näkemyksiä eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanovirasto (EACEA) kantaa. Euroopan unioni ja EACEA eivät ole vastuussa niistä.

1.1. Tausta	2
1.2. Käsitteen määritelmä	3
1.3. Eri kulttuurisia näkökulmia aiheeseen	4
1.4. Sukupuolinäkökulma	5
2. Kulttuurisensitiivisyys ja kulttuurienvälinen osaaminen	6
2.1. Tausta	6
2.2. Kohderyhmä ja toiminnan tavoite	7
2.3. Toiminnan oppimistulokset	8
2.4. Toiminnan kuvaus	8
2.5. Kirjallisuusluettelo	11
3. Sukupuolisensitiivisyys	12
3.1. Tausta	12
3.2. Kohderyhmä ja toiminnan tavoite	12
3.3. Toiminnan oppimistulokset	13
3.4. Toiminnan kuvaus	13
3.5. Kirjallisuusluettelo	15
4. Traumasensitiivisyys	17
4.1. Tausta	17
4.2. Kohderyhmä ja toiminnan tavoite	17
4.3. Toiminnan oppimistulokset	18
4.4. Toiminnan kuvaus	18
4.5. Kirjallisuusluettelo	20
5. Tietoisuus valtasuhteista	
205.1. Tausta	21
5.2. Kohderyhmä ja toiminnan tavoite	22
5.3. Toiminnan oppimistulokset	22
5.4. Toiminnan kuvaus	22
5.5. Kirjallisuusluettelo	24

1. Johdanto aiheeseen ja alateemoihin

1.1. Tausta

EMMW on koulutussuunnitelma, jonka tarkoituksena on kehittää ja hallita tunnetaitoja maahanmuuton yhteydessä. Se on suunnattu naispuolisille maahanmuuttajille sekä sosiaalityöntekijöille ja kansalaisjärjestöille. Sen tavoitteena on parantaa heidän kykyään selviytyä uuteen maahan sopeutumiseen ja kotoutumiseen liittyvistä haasteista ja edistää viime kädessä psykologista hyvinvointia ja osallisuutta maassa, jossa he alkavat asua. Koulutusjärjestelmää on tarkoitus kehittää näiden kahden linjan mukaisesti toisiaan täydentävällä tavalla ottaen huomioon kunkin kohderyhmän erilaiset tarpeet ja lähestymistavat, joita tarvitaan pehmeiden perustaitojen kehittämiseksi.

Sen jälkeen kun konsortio oli suorittanut PR1-toiminnan ensimmäisenä toimenä tilannekatsauksen, se siirtyi toiseen toimeen, jonka tavoitteena oli saada yksityiskohtaisempia kvalitatiivisia tuloksia. Tätä varten kumppanit järjestivät useita ryhmä- ja yksilöhaastatteluja, joissa haastateltiin maahanmuuton asiantuntijoita, joilla on kokemusta kohderyhmästä. Tulosten analyysin perusteella maahanmuuttajanaisten sosiaalisen integroitumisen esteiksi määriteltiin seuraavat tekijät:

- kielitaidon puute
- kulttuurierot
- kaksinkertainen syrjintä
- lasten ja vanhusten ensisijaisena hoitajana toimiminen
- rajoitettu pääsy työmarkkinoille ja vain matalapalkka-aloille
- tietämättömyys etuuksista ja oikeuksista (kuten neuvonta- ja tukiryhmistä sekä terveyspalveluista)
- psykologiset haasteet

Sosiaalityöntekijöiden valmentamiseksi ja tukemiseksi heidän suhteissaan maahanmuuttajanaisiin on määritelty 6 aihealuetta:

- Kuunteleminen ja empatia
- Kärsivällisyys
- Tunteiden hallinta / itsehillintä
- Sensitiivisyys
- Avun pyytäminen
- Positiivinen asenne

Tässä teoreettisessa moduulissa keskitytään sensitiivisyyteen.

1.2. Käsitteen määritelmä

Herkkyys on tärkeä persoonallisuuden piirre sosiaalityössä. Vaikka sille ei tällä hetkellä olekaan olemassa yhtenäistä määritelmää psykologiassa ja sosiologiassa, tässä on yksi tapa määritellä se: Herkkyys on persoonallisuuspiirre, joka on "erittäin valpas ulkoiselle informaatiolle, saa helposti vihjeitä ja jolla on suurempi kyky havaita hienovaraisia muutoksia". Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että herkkyyden ja tunneälykkyyden välillä on korkea korrelaatio¹.

Erittäin herkillä henkilöillä on taipumus osoittaa korkeampaa tunneälyä, jolloin he näyttävät ymmärtävän paremmin itsensä ja muiden tunnetiloja ja toimivan niiden mukaisesti. Tämän teoreettisen moduulin vuoksi määrittelemme herkkyyden mahdollisuudeksi olla valppaana toisten erityispiirteiden, persoonalluuksien, identiteettien, kulttuurien ja tunteiden suhteen ja olla tietoinen siitä suhteita rakentaessaan.

Olemme valinneet seuraavat sensitiivisyysvalmiudet, jotka näyttävät olevan yleisimpiä jokapäiväisessä sosiaalityössä, ja ehdottaneet menetelmiä niiden parantamiseksi, jos niissä on puutteita. Tässä teoreettisessa moduulissa käsittelemme seuraavia aiheita:

- Kulttuurisensitiivisyys
- Sukupuolisensitiivisyys
- Traumasensitiivisyys
- Tietoisuus valtasuhteista

Valitsimme ne siksi, että ne ovat yleisiä päivittäisessä vuorovaikutuksessa maahanmuuttajanaisten kanssa ja että ne ovat tärkeitä neuvontatyössämme.

Maahanmuuttajanaisten parissa työskennellessä on tavallista, että maahanmuuttajat tulevat erilaisista kulttuuri- ja uskontotustoista. Tietojen saaminen näistä erilaisista kulttuureista, uskonnoista ja elämäntavoista on keskeinen osa neuvontaprosessia. Myös eri sukupuolta, stereotyyppioita ja ennakkoluuloja kohtaan on oltava tietoinen ja herkkä. Trauma on myös yksi yleisimmistä tekijöistä maahanmuuttajien, erityisesti

---

¹ Root, S. (2019). The Relationship Between Language, Emotional Intelligence, and Cultural Sensitivity [Master's thesis]. <https://doi.org/10.33015/dominican.edu/2019.HONORS.ST.14>.

turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten keskuudessa. Näiden traumojen ymmärtämisellä ja empatian osoittamisella on tärkeä rooli neuvontapalveluissamme.

Olemme lisänneet viimeisen alateeman, valtasuhteet neuvontapalveluissa, jotta sosiaalityöntekijät ja maahanmuuttajanaiset tiedostaisivat valtasuhteet, jotka yleensä kehittyvät palveluntarjoajien ja asiakkaiden välille.

1.3. Eri kulttuurisia näkökulmia aiheeseen

Sensitiivisyys voi vaihdella eri kulttuureissa. Eri kulttuureilla on ainutlaatuisia uskomuksia, arvoja, tapoja ja perinteitä, jotka vaikuttavat niiden asenteisiin ja käyttäytymiseen. Kieli, uskonto, sukupuoli, sosiaaliset normit ja historialliset kokemukset ovat muutamia kulttuurisia tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa sensitiivisyyteen.²

Esimerkiksi joissakin kulttuureissa suora katsekontakti saatetaan nähdä kunnioituksen merkinä, kun taas toisissa kulttuureissa katsekontaktin välttäminen saatetaan nähdä kunnioituksen merkinä. Monissa itämaisissa ja joissakin Karibian alueen kulttuureissa toisen silmiin katsominen voidaan kokea epäkohteliaaksi tai aggressiiviseksi. Vuonna 2013 PLOS ONE -julkaisussa³ julkaistussa tutkimuksessa aasialaiset pitivät länsimaalaisia todennäköisemmin katsekontaktia ottavaa henkilöä vihaisena tai vaikeana lähestyä. Tutkimuksessa esitettiin myös, että katseen suunta (suora vs. kääntynyt katse) voi vaikuttaa käsityksiin toisen henkilön asenteesta. Nämä tulokset viittaavat siihen, että katsekontaktikäyttäytymisen kulttuurierot johtuvat erilaisista säännöistä ja kulttuurinormeista.

Vastaavasti joissakin kulttuureissa individualismia saatetaan pitää tärkeänä, kun taas toisissa korostetaan kollektivismia.⁴ Nämä erot voivat vaikuttaa siihen, miten ihmiset kommunikoivat, ovat vuorovaikutuksessa ja ilmaisevat itseään. On tärkeää olla

---

² Matsumoto, D. (2007). Culture and psychology. Thomson Wadsworth.

Hofstede, G. (2001). Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations. Sage publications.

Hall, E. T. (1959). The silent language. Anchor Books.

Triandis, H. C. (1995). Individualism & collectivism. Westview Press.

³ Akechi H, Senju A, Uibo H, Kikuchi Y, Hasegawa T, Hietanen JK. Attention to eye contact in the West and East: autonomic responses and evaluative ratings. PLoS One. 2013;8(3):e59312. doi: 10.1371/journal.pone.0059312. Epub 2013 Mar 13. PMID: 23516627; PMCID: PMC3596353.

⁴ Hofstede, G. (2001). Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations. Sage publications.

tietoinen näistä kulttuurieroista ja ottaa ne huomioon, kun on vuorovaikutuksessa eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. Näin voidaan edistää ymmärrystä ja kunnioitusta, välttää väärinkäsityksiä ja rakentaa myönteisiä suhteita.

1.4. Sukupuolinäkökulma

Sukupuolesta ja herkkyydestä on tehty useita tutkimuksia, ja ne ovat laajalti saatavilla tieteellisessä kirjallisuudessa.⁵

Aiemmat meta-analyysit ja katsaukset sukupuolten välisistä eroista tunteiden tunnistamisessa ovat osoittaneet, että naisten etu on pieni tai kohtalainen. Viimeaikaisista tutkimuksista saatu epä johdonmukainen näyttö on kuitenkin herättänyt kysymyksiä eri menetelmien, ärsykkeiden ja näytteiden vaikutuksista. Tuoreessa tutkimuksessa, joka perustui yli 5000 osallistujan yhteisölliseen otokseen, kirjoittajat testasivat tunneherkkyshypoteesia, jonka mukaan naiset ovat herkempiä havaitsemaan hienovaraisia tunnevihtejä eli matalan intensiteetin tai moniselitteisiä vihtejä. Lisäksi he lisäsivät mukaan itsearviointitestin tunneälykkyyydestä tutkiakseen sekä miesten että naisten mahdollisia ristiriitaisuuksia itsetuntemuksen ja todellisen suorituksen välillä.

Tutkimuksessa⁶ ei löydetty tukea tunneherkkyysnäkemykselle, sillä molemmat sukupuolet arvioivat kohdetunteet yhtä voimakkaiksi molemmilla ärsykkeen voimakkuuden tasoilla. Miehet kuitenkin kokivat muita kuin kohdetunteita voimakkaammin läsnä oleviksi kuin naiset. Lisäksi siinä havaittiin, että miesten alhaisemmat pisteet itseraportoidussa tunneälykkyyydessä eivät liittyneet heidän todelliseen havaintoonsa kohdetunteista, mutta se liittyi muiden kuin kohdetunteiden havaitsemiseen.

Edellä on todettu, että herkkyys koetaan eri tavoin eri kulttuureissa, ja tämä pätee myös sukupuoleen. Vaikka ei olekaan mitään pitävää näyttöä siitä, että naiset olisivat erityisen herkkiä, herkkyys koetaan eri tavoin eri sukupuolilla ja eri yksilöillä. Mutta on

---

⁵ Kirmayer, L. J. (2012). Gender and cultural psychiatry. *International Review of Psychiatry*, 24(3), 249-257. Eagly, A. H., & Wood, W. (2012). Social role theory. *Handbook of theories of social psychology*, 2, 458-476. Bebbington, P., & Kuipers, L. (toim.) (1994). The influence of gender on psychiatric diagnosis. Gaskell, Glick, P., & Fiske, S. T. (1996). The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 491-512.

⁶ Fischer AH, Kret ME, Broekens J. Gender differences in emotion perception and self-reported emotional intelligence: A test of the emotion sensitivity hypothesis. *PLoS One*. 2018 Jan 25;13(1):e0190712. doi: 10.1371/journal.pone.0190712. PMID: 29370198; PMCID: PMC5784910.

totta, että kaikki henkilöt kaikista kulttuureista tai sukupuolista voivat parantaa taitojaan herkkyysosaamisessa. Seuraavassa hahmotellaan joitakin toimintoja, jotka auttavat osallistujia parantamaan osaamistaan tässä suhteessa.

2. Kulttuurisensitiivisyys ja kulttuurienvälinen osaaminen

2.1. Tausta

Useiden kielten osaaminen, korkeampi tunneälykyys ja kulttuurisensitiivisyys ovat myönteisiä ominaisuuksia nykyisessä globalisoituneessa maailmassa. Tämä pätee erityisesti sosiaalityöntekijöihin, jotka työskentelevät maahanmuuttajien ja erilaisten ihmisryhmien kanssa.

Abdulmarof Hamidzayn mukaan "kulttuurisensitiivisyys on tietoisuutta siitä, että ihmisten väliset kulttuurierot ja yhtäläisyydet ovat olemassa ilman, että niille annetaan arvoa - positiivista tai negatiivista, parempaa tai huonompaa, oikeaa tai väärää. Se tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että on tietoinen siitä, etteivät kaikki ihmiset ole samanlaisia, ja että tunnustaa, ettei oma kulttuuri ole parempi kuin mikään muu kulttuuri." ⁷

Kulttuurisensitiivisyyden osalta edistynein kulttuurisensitiivisyyden malli on Bennettin asteikko, jota kutsutaan myös kulttuurienvälisen sensitiivisyyden kehitysmalliksi, englanniksi Developmental Model of Intercultural Sensitivity eli DMIS.⁸ DMIS on järjestetty kuuteen erilaisuutta kohtaan lisääntyvän herkkyyden vaiheeseen, ja siinä yksilöt tunnistavat taustalla olevat kognitiiviset suuntautumiset, joita he käyttävät ymmärtääkseen kulttuurieroja. Jokainen positio jatkumolla edustaa yhä monimutkaisempia kulttuurierojen järjestäytymisen havaitsemista, jotka puolestaan mahdollistavat yhä tarkempia kokemuksia muista kulttuureista. Nämä vaiheet ovat erilaisuuden kieltäminen, erilaisuuden puolustaminen, erilaisuuden minimointi, erilaisuuden hyväksyminen, erilaisuuteen sopeutuminen ja erilaisuuden integroiminen.

Mallin perusolettamuksena on, että kun kulttuurierojen havaitseminen muuttuu monimutkaisemmaksi, myös kulttuurikokemus kehittyy ja kulttuurienvälisten suhteiden osaaminen lisääntyy. Tunnistamalla, miten kulttuurierot koetaan, voidaan

---

⁷ Hamidzay, A. (2018, 17. marraskuuta). What is cultural sensitivity? LinkedIn.
<https://www.linkedin.com/pulse/what-cultural-sensitivity-abdulmarof-hamidzay/>.

⁸ Bennett, M. (1986). A developmental approach to training for intercultural sensitivity. *International Journal of Intercultural Relations* 10, nro 2: 179-95.

tehdä ennusteita kulttuurienvälisen viestinnän tehokkuudesta ja räätälöidä koulutustoimia, jotka helpottavat kehitystä jatkumolla.

DMIS-jatkumo ulottuu etnosentrismistä, jossa oma kulttuuri koetaan "todellisuuden keskiössä", etnorelativismiin, jossa oma ja muut kulttuurit koetaan "suhteellisina kontekstiin nähden". Kehityslieke on yksisuuntaista, pysyvää ja sovellettavissa kaikkeen, mikä on määritelty kulttuurieroksi, vaikka joistakin kannoista saatetaankin "vetäytyä". Enemmän tai vähemmän perehtyneisyys tiettyihin kulttuureihin ei muuta ihmisen herkkyytensä, vaikkakin se vaikuttaa siihen, kuinka laajaan osaamiseen hän voi ryhtyä.

Jatkumon positiot määrittelevät yleiset tavat, joilla kulttuurisen erilaisuuden havaitseminen järjestäytyy kokemukseksi. Kunkin yksilön ja ryhmän käyttämien havaintostrategioiden erityinen konfiguraatio on heidän vallitseva kokemuksensa erilaisuudesta: yksi positio on vallitseva, vaikka havaintostrategiat voivat vaihdella useiden positioiden välillä. Toisin sanoen kullakin yksilöllä tai ryhmällä on ainutlaatuisen monimutkainen kokemus kulttuurisesta erilaisuudesta, jolle on kuitenkin ominaista jokin seuraavista kehitysopositioista:

Seuraava toiminta auttaa sosiaalityöntekijöitä ja maahanmuuttajanaisia kehittämään kulttuurisensitiivisiä taitojaan.

2.2. Kohderyhmä ja toiminnan tavoite

Toiminnan kohderyhmänä ovat kaikki maahanmuuttajanaisten kanssa työskentelevät ammattilaiset, kuten:

- Kääntäjät
- Humanitaarisen avun työntekijät
- Kansanterveyden asiantuntijat
- Kansalaisjärjestöjen työntekijät ja vapaaehtoiset
- Opettajat

- Lastensuojelun työntekijät
- Mielenterveysalan työntekijät (psykologit, psykiatrit)
- Leirien ja yömajojen työntekijät
- Valmentajat

Toiminnan tavoitteena on:

- Lisätä osallistujien tietoisuutta kulttuurisensitiivisyydestä.
- Parantaa osallistujien kulttuurienvälistä osaamista.
- Rakentaa osallistujien valmiuksia tunteiden säätelyyn.

2.3. Toiminnan oppimistulokset

Osallistujat tarkkailevat kuvitteellisen kulttuurin, niin sanotun Albatrosin saaren kulttuurin, miehen ja naisen käyttäytymistä. He kertovat havainnoistaan ja tulkitsevat sitten näkemäänsä. Tulkinnat arvioidaan arviointikierroksella.

Osallistujat kokevat itse, kuinka vaikeaa on olla sisällyttämättä tulkintoja kuvaillessaan muita kulttuureja. He oppivat, että vaikka toimintaa tulkitaan aina omaa kulttuurisen sosialisatiota vasten, on olemassa myös muita tulkintamahdollisuuksia. Osallistujat pohtivat, mitkä seikat ovat vaikuttaneet heidän omaan käsitykseensä, ja laajentavat kykyään analysoida kulttuurisia päällekkäisyyksiä.

2.4. Toiminnan kuvaus

Toiminnan nimi: Albatrosin saaren kulttuuri

Toiminnalliset tarpeet/logistiikka

- Tuoleja asetettuna puoliympyrään
- Lautasellinen maapähkinöitä
- Voidaan järjestää verkossa näyttämällä video tai paikan päällä näyttelemällä hahmoja
- Verkossa tarvitaan kaksi kouluttajaa
- Paikan päällä tarvitaan kaksi näyttelijää ja kaksi kouluttajaa

Valmistelu: Osallistujien tuolit asetetaan puoliympyrään, ja lautaselle laitetaan ruokaa (mahdollisesti maapähkinöitä). Valitaan yksi nais- ja yksi miesnäyttelijä. Nainen ja mies ovat Albatros-kulttuurin edustajia.

Kun näyttelijät esittävät roolinsa, osallistujia pyydetään tarkkailemaan tarkasti ja tekemään muistiinpanoja.

Lyhyt simulaatio: Mies ja nainen astuvat huoneeseen hiljaa ja ystävälliset ilmeet kasvoillaan. Nainen kävelee miehen takana selvällä etäisyydellä. Pariskunta pysyy hetken aikaa piirissä ja katsoo ryhmää ystävällisesti. Sitten molemmat lähestyvät osallistujia vuorotellen. Osallistujien ristissä olevat jalat asetetaan varovasti mutta tukevasti lattialle. Niille, jotka jälleen ristivät jalkansa, toimenpide toistetaan useita

kertoja, kunnes he pitävät jalkansa ristittämättöminä. Nainen koskettaa vain naispuolisia osallistujia ja mies koskettaa vain miespuolisia osallistujia.

Mies istuu sitten tarjotulle tuolille ja nainen polvistuu lattialle hänen viereensä. Nainen nostaa kulhollisen maapähkinöitä. Mies ottaa sen naisen kädestä ennen kuin nainen ehtii syödä pähkinää ja syö itse pähkinöitä havainnollisin pureskeluliikkein. Sitten mies antaa kulhon naiselle, joka myös syö pähkinöitä ja laittaa kulhon sivuun.

Syömisen jälkeen mies laittaa kätensä naisen olkapäälle, joka kumartuu kolme kertaa lähelle maata. Sitten pariskunta nousee ylös ja hyvästiksi kävelee jälleen osallistujaryhmän ympäri, nainen seuraa miestä, ja sitten he poistuvat huoneesta. Tässä on esimerkkivideo: <https://www.youtube.com/watch?v=AMrJRQDPik>

Simulaation kuvaus ja tulkinta:

Osallistujia pyydetään kuvailemaan havaittu tilanne ilman tulkintaa. Yleensä tämä on osallistujille hyvin vaikeaa, koska he eivät ole tottuneet kuvaamaan havaintoja neutraalisti.

Tämän jälkeen osallistujia pyydetään tulkitsemaan näkemäänsä.

Osa osallistujista tulkitsee naisen roolin Albatros-kulttuurissa alistuvaksi ja antaa tästä viitteitä esimerkiksi naisen sijainnissa tilassa (lattialla, miehen takana) ja toiminnan ajallisessa kulussa (ensin mies tulee, sitten nainen, ensin mies syö, sitten nainen) tai naisen asennossa (kumartuminen, polvillaan oleminen) ja kehonkielessä (mies koskettaa naisen olkapäätä).

Juonen tulkinnan jälkeen osallistujat saavat tietoa todellisesta Albatros-kulttuurista.

Albatros-kulttuuri:

Ryhmälle kerrotaan nyt Albatros-kulttuurin taustoista:

Albatros-kulttuuri on matriarkaalinen kulttuuri, jossa maata palvotaan äitijumalattarena. Paljain jaloin käveleminen on ihanteellinen kauneus, koska se mahdollistaa hyvän kosketuksen maahan. Äitijumalattaren voimaa voi hyödyntää syömällä maapähkinöitä. Ne ovat rituaalista ruokaa. Vieraille osoitetaan erityistä kunnioitusta antamalla heidän jalkojensa koskettaa maata mahdollisimman paljon.

Koska naiset, kuten Äiti Maa, voivat luoda elämää, heillä on erityisiä etuoikeuksia. Miesten tehtävänä on maistaa naisten ruokaa ja kulkea heidän edellään vaaran välttämiseksi. Naiset saavat istua lattialla, kun taas miehillä on epämukavat istuimet, joita kutsutaan tuoleiksi ja jotka pitävät heidät etäällä Äiti Jumalattaresta. Miehet palkitaan palveluksistaan siten, että he saavat laittaa kätensä naisten selälle. Nämä

sitten nojaavat jumaluutta kohti, imevät energiaa ja välittävät sen kehonsa kautta miehelle. Muuten miehet eivät saa koskea naisiin ilman heidän pyyntöään.

Jälkipuinti:

Kun kaikki ovat palanneet kierrokselle, osallistujat keskusteleval toiminnasta, sen tulkinnasta ja yleisesti kulttuurisensitiivisyydestä.

Toiminnan kulku

N.	Toiminta	Yksityiskohdat	Kesto
1	Tervetuloa	EMMW-projektin esittely	5 min.
		Toiminnan pääpiirteet (alateema 1)	
		Istuntosopimus & suostumus	
		Osallistujien esittely	
		Odotukset	
2	Jäänmurtaja/ lämmittely- aktiviteetti	Nimipeli: yhdistetään nimi tiettyyn liikkeeseen, ja kaikki toistavat nimet ja liikkeet	10 min.
3	Tarinan esittely	Kaksi näyttelijää esittää Albatros-kulttuuria kuvaavan tarinan	15 min.
4	Kahvitauko	Kahvitaukoa käytetään myös pohdiskeluun	15 min.
5	Osallistujien havainnointi	Osallistujia pyydetään kuvailemaan havaittu tilanne ilman tulkintaa	10 min.
6	Albatros-kulttuurin kuvaus	Ohjaajat esittelevät todellisen Albatros-kulttuurin	5 min.
7	Avoin keskustelu	Jälkiarviointi ja toiminnan oppimistulokset	5 min.
8	Toiminnan arviointi	Ryhmäpohdinta	5 min.

2.5. Kirjallisuusluettelo

Lue lisää edellä mainitusta koulutustoiminnasta kirjasta:

Sabine Handschuck, Willi Klawe: Wewewe: Interkulturelle Verständigung in der Sozialen Arbeit. Ein Erfahrungs-, Lern- und Übungsprogramm zum Erwerb interkultureller Kompetenz, München 2004, S. 97ff.

Sabine Handschuckin ja Willi Klawen saksankielinen kirja "Interkulturelle Verständigung in der Sozialen Arbeit" käsittelee kulttuurienvälisen osaamisen kehittämistä sosiaalityössä. Kirjan luvussa 6, joka käsittää sivut 97 ja sitä seuraavat, keskitytään käytännön harjoituksiin ja toimintoihin kulttuurienvälisen kompetenssin kehittämiseksi. Luvussa esitetään tapaustutkimuksia ja skenaarioita, joita sosiaalityöntekijät voivat kohdata kulttuurienvälisissä ympäristöissä, ja tarjotaan harjoituksia kommunikaation parantamiseksi, kulttuurierojen ymmärtämiseksi ja kulttuuritietoisuuden kehittämiseksi.

3. Sukupuolisensitiivisyys

3.1. Tausta

Sukupuolisensitiivisyysmoduulissa haluamme lisätä sosiaalityöntekijöiden ja maahanmuuttajanaisten tietoisuutta siitä, miten sukupuolella on merkitystä elämässä toisten kohtelun kautta. Sukupuolten väliset suhteet ovat läsnä kaikissa instituutioissa, ja sukupuolisensitiivisyys ilmenee erityisesti sukupuoleen liittyvien etuoikeuksien ja syrjinnän tunnistamisena. Yleinen käsitys on, että naiset ovat yhteiskunnassa epäedullisessa asemassa. Sukupuolisensitiivisyyskoulutuksen avulla koulutetaan ihmisiä, yleensä työntekijöitä, jotta he olisivat tietoisempia ja herkempiä sukupuolille elämässään tai työpaikoillaan.

Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitamme sitä, että ohjaajalla on teoreettista tietoa sukupuolisosiaalistamisesta, sukupuolijärjestelmästä ja tasa-arvolainsäädännöstä. "Neuvonantaja ymmärtää, että maailma on monin tavoin erilainen paikka miehille ja naisille, ja osaa ottaa tämän huomioon kohdatessaan asiakkaita. Neuvonantaja osaa myös tunnistaa sukupuolen kategorisoivan kielenkäytön ja käyttää moninaisuutta kunnioittavaa kieltä. Kriittiseen arviointiin kykenevä neuvoja pyrkii jatkuvasti tarkastelemaan omia sukupuoleen liittyviä uskomuksiaan ja oletuksiaan ja kyseenalaistaa omia tulkintojaan."⁹ On myös tärkeää, että neuvonantaja on tietoinen omista sukupuoleen liittyvistä ennakkoluuloistaan ja siitä, miten ne heijastuvat jokapäiväisessä kielenkäytössämme. Tätä tarkoitusta varten on kehitetty seuraava aktiviteetti, ja osa sen osatekijöistä on otettu Euroopan neuvoston kehittämästä työkalusta. Linkki löytyy alta.

Tässä toiminnassa haluamme tarjota tilaa keskustelulle sukupuolikysymyksistä yhteisöissämme ja siitä, miten voimme tulla tietoisiksi sukupuoleen liittyvistä ennakkoluuloistamme.

3.2. Kohderyhmä ja toiminnan tavoite

Toiminnan kohderyhmänä ovat kaikki maahanmuuttajanaisten kanssa työskentelevät ammattilaiset, kuten:

- Kääntäjät
- Humanitaarisen avun työntekijät
- Kansanterveyden asiantuntijat
- Kansalaisjärjestöjen työntekijät ja vapaaehtoiset

---

⁹ GOOD PRACTICE BOOKLET on Culture- and Gender-sensitive Guidance and Counselling:
https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2011-10/docl_23657_103644217.pdf.

- Opettajat
- Lastensuojelun työntekijät
- Mielenterveysalan työntekijät (psykologit, psykiatrit)
- Leirien ja yömajojen työntekijät
- Valmentajat

Toiminnan tavoitteena on:

- Ymmärtää sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen kaltaisten käsitteiden merkitys
- Pohtia, miten sukupuoleen liittyviä erilaisia käsityksiä esitetään osallistujien ympäristössä ja millaisia vaikutuksia niillä on ihmisiin ja yhteiskuntaan yleensä
- Sukupuoli-identiteettien dynamiikan ja monimutkaisen luonteen havainnollistaminen

3.3. Toiminnan oppimistulokset

Tässä toiminnassa tutkitaan analyttisesti sukupuolten tasa-arvoa koskevassa työssä käytettyjä käsitteitä (termejä) ja sitä, miten yksilöt ymmärtävät/käyttävät niitä tai miten tiedotusvälineet ja opetusviranomaiset esittävät niitä. Sen avulla osallistujat voivat pohtia kielen roolia sukupuoleen perustuvassa väkivallassa. Termit löytyvät englanniksi täältä: <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/about-gender-based-violence>¹⁰ ja myös täältä <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/glossary>¹¹. Suomeksi termejä löytyy esimerkiksi täältä: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>

3.4. Toiminnan kuvaus

Toiminnan nimi:

Sukupuolten sekaannus

Toiminnalliset tarpeet/logistiikka

- Valmistele lyhyt osio/esitys sukupuolten tasa-arvoa koskevassa työssä käytetystä terminologiasta, joka kattaa ainakin sellaiset termit kuin sukupuoli, transsukupuolisuus, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoleen perustuva väkivalta ja sukupuoleen perustuva syrjintä
- Esitys voidaan tehdä fläppitaulun avulla tai sähköisenä esityksenä. Kopioi monisteet - yksi kutakin ryhmää kohti
- Kyniä ja paperia
- Tarvittavat visuaaliset apuvälineet ja tekniikka esitystä varten

¹⁰ Gender identity, gender-based violence and human rights. (n.d.). Gender Matters. <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/about-gender-based-violence>

¹¹ Glossary. (n.d.). Gender Matters. <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/glossary>

- Ryhmätyöskentelyä varten tarvittavat kopiot ruudukosta
- Laadi moniste, jossa on seuraavat kysymykset:

1. Termi:
  - a. Miten sinä ymmärsit sen?
  - b. Miten vertaisesi/muut ihmiset yleensä ymmärtävät sen?
  - c. Miten se esitetään tiedotusvälineissä?
  - d. Miten opetusviranomaiset virallisesti esittelevät/edistävät sitä?

Toiminnan menettely.

1. Kerro osallistujille, että tässä toiminnassa heillä on aikaa pohtia, miten sukupuoleen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyvät eri termit ymmärretään nuorten ja muiden ihmisten tai instituutioiden keskuudessa yhteiskunnassa.
2. Jaa osallistujat pienempiin ryhmiin: ryhmien lukumäärän tulisi vastata niiden termien lukumäärää, joita päätät tutkia yhdessä osallistujien kanssa. Kukin ryhmä saa yhden termin (esim. sukupuoli) ja ryhmätyöskentelyä varten laaditun ruudukon, joka löytyy tämän tehtävän lopusta. Kerro ryhmille, että heidän tulisi ensin kirjoittaa ylös oma käsityksensä termistä ja sen jälkeen seurata ruudukon jokaista ruutua: miten muut nuoret ymmärtävät termin, miten se esitetään tiedotusvälineissä ja opetusviranomaisten toimesta.
3. Osallistujien tulisi perustaa pohdintansa siihen, mitä he tietävät, mitä he ovat kuulleet tai huomanneet omassa ympäristössään. Kerro heille, että ei ole ongelma, jos he eivät tiedä joitakin vastauksia. Varaa tähän osaan noin 30 minuuttia. Kun ryhmät ovat saaneet tehtävänsä valmiiksi, pyydä heitä esittelemään tuloksensa. Voit antaa vähän aikaa kysymyksille kunkin esityksen jälkeen. Kysymyksiä tulisi kuitenkin esittää vain, jos jokin asia on epäselvä.
4. Älä avaa keskustelua tässä. Esittele prosessin lopussa lyhyesti toiminnassa käytetty terminologia - käytä tämän verkkosivuston <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/about-gender-based-violence> kohtaa Gender-based violence ja termien sanastoa. Kun se on tehty, jatka jälkipuintiin ja arviointiin.

N.	Toiminta	Yksityiskohdat	Kesto
1	Tervetuloa	EMMW-projektin esittely	5 min.

		Toiminnan pääpiirteet (alateema 1)	
		Istuntosopimus & suostumus	
		Osallistujien esittely	
		Odotukset	
2	Jäänmurtaja/lämmittelyaktiviteetti	Ihmissolmu : katso liite	10 min.
3	Toiminnan esittely	- Toiminnan pieni esittely - Jaa osallistujat pienempiin ryhmiin - Tehtävien jakaminen	5 min.
4	Ryhmätyöskentely	Anna osallistujille 30 minuuttia aikaa pohtia terminologioita. Osallistujien tulisi perustaa pohdintansa siihen, mitä he tietävät, mitä he ovat kuulleet tai huomanneet omassa ympäristössään.	30 min.
5	Termien esittely	Esittele lopuksi lyhyesti toiminnassa käytetty terminologia - käytä tämän verkkosivuston https://www.coe.int/en/web/gender-matters/about-gender-based-violence kohtaa Gender-based violence ja termien sanastoa.	15 min.
5	Avoin keskustelu	Jälkipuinti ja keskustelu toiminnan oppimistuloksista.	15 min.
6	Toiminnan arviointi	Ryhmäpohdinta	5 min.

3.5. Kirjallisuusluettelo

Lisää määritelmiä löytyy Gender Equality Glossary -sanastosta, Euroopan neuvosto 2016: <https://edoc.coe.int/en/gender-equality/6947-gender-equality-glossary.html>.

Pilcher, J. & Whelehan, I. (2004). 50 Key Concepts in Gender Studies. London: Sage, s. 7.

Lisätietoja Euroopan neuvoston tasa-arvon valtavirtaistamistyöstä on osoitteessa <https://www.coe.int/gender-mainstreaming>.

4. Traumasensitiivisyys

4.1. Tausta

Traumasensitiivisyydellä tarkoitetaan turvallista ja kunnioittavaa ympäristöä, joka mahdollistaa trauman kokeneille henkilöille huolehtivien ihmissuhteiden rakentamisen, tunteiden ja käyttäytymisen itsesäätelyn sekä onnistumisen kaikilla toiminnan osa-alueilla samalla kun tuetaan heidän fyysistä terveyttään ja hyvinvointiaan. Useimmissa tapauksissa ammatinharjoittajilta edellytetään kykyä tunnistaa traumatisoitumisen ja väkivaltakokemuksen merkkejä, vaikka naiset eivät puhuisikaan suoraan kokemuksistaan, sillä häpeän tunne ja leimautumisen pelko estävät monia naisia tekemästä niin. Erilaisissa neuvontaympäristöissä - lääkärinhoito, apu työn tai asunnon löytämisessä, oikeudellinen neuvonta - henkilökunta voi kohdata asiakkaansa herkällä ja empaattisella tavalla, mikä mahdollistaa sen, että naiset voivat uskoutua heille ja saada lisätukea traumojensa käsittelyyn.

Tärkeimmät painopistealueet traumasensitiivisen ympäristön luomiseksi ovat seuraavat

- **Turvallisuus** - fyysinen ja emotionaalinen, turvapaikka, johdonmukaisuus, ennustettavuus, rehellisyys, avoimuus, luotettavuus, saatavuus ja jatkuvuus;
- **Tunteiden hallinta** - välineet, jotka auttavat pohtimaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita sekä neuvottelemaan rationaalisemman/kognitiivisemman ongelmanratkaisutyylin edistämiseksi;
- **Menetykset** - empatia ja tuki monien menetysten (perhe, koti, ystävät, yhteisö jne.) aiheuttaman "tuskan" vuoksi;
- **Tulevaisuus** - toivon, uskon ja osaamisen sukupolvi.

Esimerkkinä traumasensitiivisyydestä voidaan mainita traumainformoidut luokkahuoneet, jotka on luotu tarpeesta auttaa oppilaita selviytymään kouluampumisten aiheuttamasta traumasta.

Seuraava harjoitus auttaa kehittämään sosiaalityöntekijöiden traumasensitiivisyysvalmiuksia.

4.2. Kohderyhmä ja toiminnan tavoite

Toiminnan kohderyhmänä ovat kaikki maahanmuuttajanaisten kanssa työskentelevät ammattilaiset, kuten:

- Kääntäjät
- Humanitaarisen avun työntekijät
- Kansanterveyden asiantuntijat
- Kansalaisjärjestöjen työntekijät ja vapaaehtoiset
- Opettajat
- Lastensuojelun työntekijät
- Mielenterveysalan työntekijät (psykologit, psykiatrit)
- Leirien ja yömajojen työntekijät
- Valmentajat

Toiminnan tavoitteena on:

- Kehittää valmiuksia työskennellä traumasta kärsivien maahanmuuttajanaisten kanssa
- Luoda sosiaalityöntekijöille mahdollisuus jakaa tietoa ja oppia toisiltaan
- Kehittää empatiaa ja perspektiiviä ymmärtää traumatisoituneiden pakolaisten ja maahanmuuttajien tilannetta

4.3. Toiminnan oppimistulokset

Traumasensitiivinen tai traumaaja huomioiva henkilö on henkilö, jolla on perusymmärrys traumasta sosiaalityön kontekstissa. Traumatietoinen lääkäri voi esimerkiksi kysyä potilaalta luvan ennen kuin koskettaa häntä. Tai traumatietoinen sosiaalityöntekijä voi kysyä maahanmuuttajalta, haluaako hän oven auki vai kiinni istunnon aikana, ja tiedustella mukavaa istumaetäisyyttä.

Odotetaan seuraavia oppimistuloksia:

- Trauman ja sen vaikutusten ymmärtäminen.
- Fyysisen ja emotionaalisen turvallisuuden takaaminen.
- Luotettavuus ja avoimuus.
- Tuetaan valinnanvapautta, hallintaa ja vaikutusmahdollisuuksia kaikille.
- Kulttuuritietoisuuden varmistaminen.
- Yhteistyöhön perustuva lähestymistapa.

4.4. Toiminnan kuvaus

Toiminnan/käytännön/työkalun nimi :

Traumasensitiivisyysroolipeli

Toiminnalliset tarpeet/logistiikka

Kouluttaja jakaa osallistujat kahteen ryhmään ja pyytää osallistujia luomaan skenaarioita alla olevan mukaisesti:

- Kovaääninen, kaoottinen ympäristö
- Auktoriteettihahmot
- Rajoitetut puitteet
- Epäterveiden valtasuhteiden (erityisesti sukupuoleen perustuvien) ilmeneminen
- Fyysinen kosketus
- Sopimattomat vitsit ja huumori

Toiminnan kulku

1. Tätä roolileikkiä varten ryhmä on jaettava kahteen ryhmään. Kumpikin ryhmä saa trauman laukaisevan tekijän, josta on oltava tietoinen.
2. Kun on oman ryhmän vuoro, kahden henkilön tulisi näyttellä tilanne, jossa trauman laukaisijaan kosketaan.
3. Sen jälkeen osallistujat keskustelevat trauman laukaisevasta tekijästä, miksi se on laukaiseva tekijä ja miten se aiheutuu.
4. Sen jälkeen osallistujat voivat keskustella siitä, miten tilanne olisi voitu hoitaa toisin.
5. Ryhmän jokaisen jäsenen olisi mieluiten osallistuttava leikkiin vähintään kerran.

N.	Toiminta	Yksityiskohdat	Kesto
1	Tervetuloa	EMMW-projektin esittely	5 min.
		Toiminnan pääpiirteet (alateema 1)	
		Istuntosopimus & suostumus	
		Osallistujien esittely	

		Odotukset	
2	Jäänmurtaja/ lämmittely- aktiviteetti	HI, HA, HO lämmittelyleikki	10 min.
3	Toimintatehtä- vien jakaminen	Ryhmä on jaettu kahteen ryhmään ja tehtävien jakaminen	10 min.
4	Osallistujien jako pareihin	Osallistujat toimivat pareittain traumasensitiivisyysroolipelissä	5 min.
4	Roolileikki	Osallistujat näyttelevät rooleja	10 min.
4	Palaute ensimmäisestä osiosta	Osallistujat antavat palautetta trauman laukaisevasta tekijästä, siitä, miksi pidämme sitä laukaisevana tekijänä, ja siitä, miten laukaiseva tekijä syntyy	10 min.
5	Avoin keskustelu	Ryhmäkeskustelu ja jälkipuinti	15 min.
6	Toiminnan arviointi	Ryhmäpohdinta	5 min.

4.5. Kirjallisuusluettelo

Sosiaalityöntekijät ja ammatinharjoittajat voivat saada lisätietoja traumakoulutuksen tehokkuudesta roolileikkien avulla tässä artikkelissa:

Horton, E., Interiano-Shiverdecker, C. G., Hughes, C. L., & Stumpf, M. (2022). Engaged Trauma Training Through Role-Play Observations during COVID-19. *Journal of Counselor Preparation and Supervision*, 15(2). Haettu osoitteesta <https://digitalcommons.sacredheart.edu/jcps/vol15/iss2/18>.

5. Tietoisuus valtasuhteista

5.1. Tausta

Maahanmuuttajanaisten kanssa tehtävässä sosiaalityössä sensitiivisyys edellyttää muun muassa sitä, että sosiaalityöntekijän ja asiakkaan väliset valtasuhteet tiedostetaan. Sosiaalityöntekijän ja maahanmuuttajanaisten välisten valtasuhteiden terve ymmärtäminen on avainasemassa neuvontaprosessissa. TEW kehitti vallan muotojen ja valtasuhteiden mukaan seuraavan matriisin, joka auttaa meitä ymmärtämään valtasuhteita paremmin. Katso seuraavaa taulukkoa:¹²

	Ylivalta	Yhteisvalta
Produktiiviset vallankäytön muodot	Suojeluvalta: Vallan käyttö haavoittuvien ihmisten ja heidän etenemismahdollisuuksiensa turvaamiseksi	Yhteistoiminnallinen valta: Kollektiivinen toiminta, jakaminen, keskinäinen tuki ja haasteet - arvostamalla yhteisiä ja erilaisia asioita
Rajoittava valta	Alistava valta: Erilaisuuksien hyödyntäminen oman aseman ja resurssien parantamiseksi toisten kustannuksella	Piilotettu valta: Yhteenliittyminen, jonka tarkoituksena on sulkea pois tai tukahduttaa "erilaisuus", olipa se sitten sisäistä tai ulkoista

Sosiaalityöntekijät voivat käyttää negatiivista suojeluvaltaa asiakkaisiinsa, kun he kehittävät epäterveen ylisuojelun tunteen ja käsityksen asiakkaistaan uhreina. Joissakin tapauksissa tämä voi ylikorostua alistavaksi vallaksi, jolloin sosiaalityöntekijät uhkaavat asiakkaitaan palvelujensa lopettamisella, jos asiakkaat eivät noudata heidän neuvojaan. Tew suosittelee valtasuhteiden jatkuvaa tarkastelua ja pohdintaa asiakkaiden kanssa, jotta tällaisiin asioihin voidaan puuttua ennen kuin ne johtavat vallan väärinkäyttöön ja manipulointiin.

¹² Tew. (n.d.). Understanding Power and Powerlessness: Towards a Framework for Emancipatory Practice in Social Work. Journal of Social Work, 6(1), 33-51. <https://doi.org/info:doi/>

Ihanteellinen suhde olisi yhteistyöhön perustuva, jossa sosiaalityöntekijä ja hänen tukemansa naiset asettavat yhteiset tavoitteet neuvontaprosessille ja arvioivat yhdessä näiden tavoitteiden saavuttamista. Erityisen tärkeää voi olla se, että sosiaalityöntekijä ei ryhdy tällaisiin piilotettuihin valtasuhteisiin ottamalla pelastajan roolin, vaan toimii tavalla, joka sitouttaa naiset aktiivisena työparina, luomalla mahdollisuuksia yhteistyöhön perustuvaan valtaan ja samalla tunnustaa ja kunnioittaa identiteetti- ja valta-asemaan liittyviä eroja. Tällaisen neuvonnan keskiössä on sosiaalityöntekijän empatia ja aktiivinen kuuntelu.

Samaan aikaan on tärkeää välttää lukkiutumista joko (jaetun) uhriksi joutumisen tai yhtä lailla uhrin ja pelastajan roolien piilotettuihin valtasuhteisiin. "Vaikka tällaiset defensiiviset piilotetut vallan muodot voivat palvella tarkoitusta saada muut suojelemaan haavoittuvuuden hetkellä, ne voivat pidemmällä aikavälillä jatkuessaan vangita ihmiset jatkuvaan voimattomuuden asemaan."

5.2. Kohderyhmä ja toiminnan tavoite

Toiminnan kohderyhmänä ovat kaikki maahanmuuttajanaisten kanssa työskentelevät ammattilaiset, kuten:

- Kääntäjät
- Humanitaarisen avun työntekijät
- Kansanterveyden asiantuntijat
- Kansalaisjärjestöjen työntekijät ja vapaaehtoiset
- Opettajat
- Lastensuojelun työntekijät
- Mielenterveysalan työntekijät (psykologit, psykiatrit)
- Leirien ja yömajojen työntekijät
- Valmentajat

Toiminnan tavoitteena on:

- Saada osallistujat tiedostamaan sosiaalityöntekijöiden ja heidän asiakkaidensa väliset valtasuhteet
- Parantaa neuvontatoimintaan osallistuvien henkilöiden välisiä suhteita
- Parantaa sosiaalityöntekijöiden ja maahanmuuttajanaisten tunnesäätelyä neuvontaprosesseissa

5.3. Toiminnan oppimistulokset

Tämä harjoitus auttaa osallistujia ymmärtämään valtdynamiikkaa ja sen hallintaa neuvontasuhteissa.

5.4. Toiminnan kuvaus

Toiminnan/käytännön/työkalun nimi:

Vallan kartoitus

Toiminnalliset

tarpeet/logistiikka:

Verkossa tai paikan päällä

Yksi kouluttaja ja apukouluttaja tai ilman apukouluttajaa

Kuinka monta osallistujaa/koulutettavaa?

Materiaalit:

Valkotaulu

tai

fläppitaulupaperi

Tusseja

Kartoitustehtäväpaperi (ks. alla)

Vallan kartoitus -tehtäväpaperi:

1. Kenellä on valta neuvontasuhteessa?
2. Mitkä tekijät vaikuttavat tähän valtdynamiikkaan (esim. ikä, sukupuoli, rotu, sosioekonominen asema)?
3. Miten tämä valtdynamiikka vaikuttaa neuvontasuhteeseen?
4. Mitä neuvonantaja voi tehdä tämän valtdynamiikan hallitsemiseksi?
5. Mitä asiakas voi tehdä hallitakseen tätä valtdynamiikkaa?

Huomautus: Voit muokata Vallan kartoitus -tehtäväpaperia koulutuksesi kontekstin ja osallistujien tieto- ja kokemustason mukaan.

Toiminnan kulku

Ohjeet:

1. Esittele valtasuhteiden käsite neuvontatyössä ja kerro, miksi on tärkeää, että pakolaisnaisten kanssa työskentelevät sosiaalityöntekijät ovat niistä tietoisia.
2. Jaa osallistujille Vallan kartoitus -tehtäväpaperi ja selitä ohjeet.
3. Ohjeista osallistujia miettimään neuvontatapaamista, johon he ovat osallistuneet (joko neuvojana tai asiakkaana). Heidän tulisi miettiä, millaista valtdynamiikkaa kyseisessä tapaamisessa oli ja miten se vaikutti neuvojan ja asiakkaan väliseen suhteeseen.
4. Pyydä osallistujia täyttämään Vallan kartoitus -tehtäväpaperi itsenäisesti.
5. Kun osallistujat ovat täyttäneet tehtäväpaperin, jaa heidät pienryhmiin ja pyydä heitä keskustelemaan vastauksistaan.
6. Kannusta heitä jakamaan kokemuksiaan ja näkemyksiään toistensa kanssa.

7. Pyydä kutakin ryhmää jakamaan keskeiset kokemuksensa suuremman ryhmän kanssa.
8. Kirjaa nämä taululle tai fläppitaulupaperille. Järjestäkää ryhmäkeskustelu tärkeimmistä kokemuksista.
9. Kysy osallistujilta, miten he voivat käyttää tätä tietoa valtasuhteiden hallintaan neuvontasuhteissaan pakolaisnaisten kanssa.

N.	Toiminta	Yksityiskohdat	Kesto
1	Tervetuloa	EMMW-projektin esittely	5 min.
		Toiminnan pääpiirteet (alateema 1)	
		Istuntosopimus & suostumus	
		Osallistujien esittely	
		Odotukset	
2	Jäänmurtaja/ lämmittely- aktiviteetti	Kaksi totuutta ja yksi valhe: katso liite.	10 min.
3	Johdanto	- Esitellään valtasuhteiden käsite neuvonnassa.	5 min.
4	Vallan kartoitus	- Jaetaan Vallan kartoitus - tehtäväpaperi - Ohjeistetaan osallistujia miettimään neuvontatapaamista - Pyydä osallistujia täyttämään Vallan kartoitus -tehtäväpaperi	20 min.
5	Kokemusten jakaminen	- Osallistajat jakavat kokemuksia keskenään	
6	Avoin keskustelu	Pyydä kutakin ryhmää jakamaan keskeiset kokemuksensa suuremman ryhmän kanssa	10 min.
7	Toiminnan arviointi	Osallistajat pohtivat harjoituksen tuottamaa lisäarvoa ja tapoja parantaa toimintaa	5 min.

		tulevaisuudessa (jos tarpeen)	

5.5. Kirjallisuusluettelo

Seuraavassa on joitakin viitteitä, joista voit lukea lisää valtakartoituksesta neuvontapalveluissa:

Gerard, N. (2016). The use of power mapping in clinical practice. *Journal of Creativity in Mental Health*, 11(3-4), 399-408.

Jungers, C. M., & Underwood, L. A. (2013). Power dynamics in counseling: Understanding oppression and privilege. *Journal of Counseling & Development*, 91(2), 224-231.

Liite I:

Lämmittely:

Nimi: **Ihmissolmu**

Tavoite:

Osallistujien aktivoiminen ja tiimityön ja viestinnän edistäminen.

Ohjeet:

1. Pyydä osallistujia seisomaan tiiviiseen ympyrään, kasvot sisään päin.
2. Pyydä kaikkia tarttumaan jonkun vastapäätä olevan henkilön käteen (ei suoraan vieressä olevan henkilön).
3. Päästämättä irti kenenkään kädestä ryhmän on työskenneltävä yhdessä päästäkseen irti luomastaan solmusta.
4. Kannusta osallistujia kommunikoidaan toistensa kanssa ja liikkumaan ympäriinsä, jotta solmun purkaminen helpottuisi.
5. Tavoitteena on saada aikaan ympyrä, jossa kaikki seisovat olkapäät vierekkäin, eikä kukaan pidä kädestä kiinni alun perin vieressä olleen henkilön kanssa.

Variaatiot:

- Voit lisätä vaikeustasoa pyytämällä osallistujia tekemään tehtävän silmät sidottuina tai toinen käsi sidottuna selän taakse.
- Voit ajoittaa toiminnan ja haastaa osallistujat purkamaan ongelman mahdollisimman nopeasti.

Liite II:

Lämmittely:

Nimi: **Kaksi totuutta ja valhe**

Tavoite: Tavoitteena on aktivoida osallistujat ja kannustaa vuorovaikutukseen ja aktiiviseen kuunteluun.

Ohjeet:

1. Pyydä jokaista osallistujaa miettimään kolme väittämää itsestään, joista kaksi on totta ja yksi valhe.
2. Kunkin osallistujan tulisi vuorollaan jakaa kolme väittämäänsä ryhmän kanssa.
3. Ryhmän muiden jäsenten pitäisi sitten yrittää arvata, mikä väite on väärä.
4. Kun jokainen on kertonut, paljasta väärä väite ja pyydä osallistujaa kertomaan lisätietoja kahdesta oikeasta väitteestä.

Variaatiot:

- Voit pyytää osallistujia jakamaan väitteensä pareittain tai pienryhmissä syvempien keskustelujen edistämiseksi.
- Voit tehdä tästä tiiminrakentamistehtävän antamalla osallistujien jakaa väitteensä pienryhmissä ja antamalla ison ryhmän sitten yrittää arvata, mikä väite kuuluu kullekin ryhmäläiselle.